

แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ
ในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 2

Guidelines for preventing and managing bullying of students with
special needs in inclusive schools under the Primary Educational
Service Area Office 2, Phra Nakhon Si Ayutthaya

นิลรัตน์ ข้องชัย¹, ภัศยกร เลาสวัสดิกุล² และสรชัย ชูชีพ³

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Nilrat Khongchai¹, Phatsayakorn Laosawadikul² และ Sunchai Chuchee³

Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : kh.nilrat@gmail.com

(Received: 7 October, 2025; Edit: 22 October, 2025; accepted: 12 November, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม และ 3) เสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 305 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น 0.979 และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาร์ยยะ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI Modified) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลจากการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม ภาพรวมอยู่ในระดับมากและมากที่สุดตามลำดับ 2) ความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม ลำดับแรก คือ ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ลำดับที่ 2 คือ ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ลำดับที่ 3 คือ ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน ลำดับที่ 4 คือ ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกันลำดับที่ 5 คือ ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ลำดับที่ 6 คือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ลำดับที่ 7 คือ ด้านการจัดการชั้นเรียน และลำดับที่ 8 คือ ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน และ 3) แนวทางการป้องกันและจัดการการ

ร้งแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมมี 8 แนวทาง มีกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ครบถ้วนทุกแนวทาง

คำสำคัญ: การจัดการการรังแกกัน, นักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ, โรงเรียนเรียนรวม

Abstract

The objectives of this research were to : 1) study the current and desired states of preventing and managing bullying of students with special needs in inclusive schools under the Primary Educational Service Area Office 2, Phra Nakhon Si Ayutthaya; 2) investigate the needs for promoting bullying prevention and management for students with special educational needs in inclusive schools under the Primary Educational Service Area Office 2, Phra Nakhon Si Ayutthaya; and 3) propose guidelines for preventing and managing bullying of students with special needs in Inclusive schools: The sample consisted of 305 school administrators and teachers of the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Education Service Area Office 2 in the 2024 academic year. The research instruments included a questionnaire with a reliability coefficient of 0.979 and a semi-structured interview form. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Modified Priority Needs Index (PNI Modified), and content analysis through descriptive writing. The results of the research showed that: 1) The overall current and desired states of bullying prevention and management for students with special needs in inclusive schools were at a high and very high level, respectively. 2) The priority needs for bullying prevention and management, ranked in order of importance, were: (1) fostering a safe school culture; (2) providing accurate knowledge, understanding, and attitudes toward bullying; (3) establishing guidelines for addressing bullying incidents; (4) developing basic life skills to prevent bullying; (5) promoting collaboration with parents to prevent and address bullying; (6) building positive teacher–student relationships; (7) implementing effective classroom management; and (8) shaping positive staff attitudes toward bullying in schools. 3) The proposed guidelines for bullying prevention and management in inclusive schools for students with special educational needs comprised eight approaches, all of which were practical and applicable in their entirety.

Keywords : Management of bullying, Students with special needs, Inclusive schools

บทนำ

การรังแกกัน เป็นประเด็นปัญหาที่มีความสำคัญและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในประเทศไทยพบสูงเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น (กรมส่งเสริมสุขภาพจิต, 2563) และปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนกำลังเป็นปัญหาที่ไม่ใช่แค่ในประเทศไทยเท่านั้น แต่พบว่าหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกก็กำลังประสบปัญหาการรังแกกันในโรงเรียนที่เพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยมีข้อมูลการรังแกกันในโรงเรียนของกลุ่มประเทศสมาชิกองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา หรือ OECD (Organization for Economic Co-operation and Development) และประเทศอื่น ๆ ที่เข้าร่วมสำรวจรวม 65 ประเทศเมื่อปี 2562 พบว่า ทุกประเทศ/เขตเศรษฐกิจที่เข้าร่วมการประเมินล้วนมีปัญหารังแกกันในโรงเรียน จากค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD มีนักเรียนร้อยละ 23 ที่รายงานว่าถูกรังแกอย่างน้อยสองถึงสามครั้งต่อเดือนและมีนักเรียนร้อยละ 8 ที่ถูกรังแกเป็นประจำ สำหรับประเทศไทยพบว่าเด็กไทยรายงานว่ามีการรังแกกัน การถูกรังแกแต่ละประเภทในสัดส่วนที่มากกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD โดยร้อยละ 12 ของนักเรียนเคยถูกข่มขู่ทางวาจาและร้อยละ 13 ของนักเรียนรายงานว่าเคยถูกนักเรียนคนอื่นแย่งหรือทำลายสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นของตัวเอง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563)

การบริหารการจัดการศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 10 กำหนดให้ “การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาสต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกบริการและ ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งในปัจจุบันได้มีการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อคนพิการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2556 มาตรา 19 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556) ระบุให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนรวม การนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อให้คนพิการหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง

การเรียนรวม (Inclusive Education) หรือ รูปแบบการศึกษาทั่วไปที่ทุกคนควรจะได้รับอย่างเท่าเทียมถือเป็นหลักสากลที่ปฏิบัติเหมือนกันทั่วโลก และสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ หรือเด็กที่เป็นโรคบกพร่องทางการเรียนรู้ การเรียนรวมไม่ได้เป็นเพียงการศึกษาที่จัดขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการในทุกสังคมได้เข้าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปในสถานศึกษาทั่วไปที่จัดสำหรับเด็กทุกคนในประเทศเท่านั้น แต่การเรียนรวมเป็นกระบวนการของสถานศึกษาและระบบการพัฒนาการศึกษาโดยองค์รวมที่ยึดหลักสิทธิมนุษยชนตามหลักการของสหประชาชาติที่มุ่งมั่นขจัดการเลือกปฏิบัติ ลดการกีดกันโอกาสของเด็กที่จะได้รับการศึกษาที่เสมอภาคและเป็นธรรม โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบหลักและเอกชนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนตามนโยบาย การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ปรับเปลี่ยนเจตคติให้เหมาะสม สนับสนุนส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรต่อเด็กทุกคน พร้อมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนทรัพยากรอย่างจริงจังและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยให้เด็กทุกคนในแต่ละประเทศได้มีโอกาสเรียนรวมกันในสถานศึกษาในท้องถิ่นของเด็กๆแต่ละคนอย่างมีคุณภาพ (มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2557)

อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบตามมาโดยมักจะเกิดขึ้นโดยสังคมได้รับรู้ผ่านข่าวสารนั่นคือ ปัญหาการรังแกเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม ตัวอย่างเช่น ข่าวกรณีเด็กนักเรียนหญิง 3 - 4 คนรวมทำร้ายร่างกายเพื่อนนักเรียนที่นั่งอยู่กับพื้น ทั้งจุดกระชาก จับร่างกดกระแทกพื้นและตบหน้า ต่อมาเพื่อน ๆ ในกลุ่มก็

มาร่วมผสมโรงด้วยการใช้เท้าเตะและตบศีรษะเด็กผู้หญิงอย่างรุนแรง ซึ่งเด็กผู้หญิงที่โดนทำร้ายมีข้อมูลว่าเป็นเด็กออทิสติก โดยเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในโรงเรียนระดับชั้นประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดมหาสารคาม (อนุรักษ์ จันทร์รอด, 2565) ข้อมูลจาก สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ ระบุว่า เด็กที่เติบโตในครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง หรือเด็กที่มีปัญหาสุขภาพจิต มักมีแนวโน้มเป็นผู้รังแกผู้อื่น ขณะที่กลุ่มเด็กที่มีความเสี่ยงสูงต่อการถูกรังแก ได้แก่ เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า เด็กพิการ เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และกลุ่มเพศทางเลือก โดยเฉพาะในกรณีของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ มักตกเป็นเป้าหมายการถูกรังแกมากกว่าเด็กทั่วไป เนื่องจากความแตกต่างทางกายภาพที่เห็นได้ชัดเป็นปัจจัยแรก และความแตกต่างด้านพฤติกรรมหรือปัญหาอื่น ๆ เป็นปัจจัยรอง นอกจากนี้ข้อมูลรายงานสถานการณ์ปัญหาการรังแกในโรงเรียนจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ พบว่าเด็กกลุ่มที่มีครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง หรือเด็กที่ป่วยโรคจิตเวช และเป็นเด็กกลุ่มที่เป็นผู้รังแก ส่วนเด็กที่ตกเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงในการถูกรังแก คือ เด็กที่มีปัญหาพัฒนาการช้า เด็กพิการ กลุ่มที่เป็นเด็กพิเศษ หรือกลุ่มเพศทางเลือก ซึ่งในกรณีของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเหล่านี้มักจะเป็นเป้าหมายให้ถูกรังแกมากกว่าเด็กคนอื่น ๆ เนื่องจากความแตกต่างที่สามารถมองเห็นได้ทางกายภาพเป็นอันดับแรก และพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างไปหรือปัญหาด้านอื่น ๆ (กรมสุขภาพจิต, 2565)

จากสถานการณ์และปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและสนใจศึกษาแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งข้อมูลที่ได้นั้นจะช่วยสร้างความตระหนักให้กับโรงเรียนได้ ดำเนินการช่วยเหลือและวางแนวทางในการเสริมสร้างมาตรการป้องกันการเกิดพฤติกรรมการรังแกกันนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมอย่างจริงจัง อีกทั้งการศึกษาในครั้งนี้ยังเป็นประโยชน์ในการเป็นแนวทางการป้องกันและจัดการปัญหาการรังแกเด็กที่มีความต้องการพิเศษในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อเสนอแนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 115 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 119 คน และครูจำนวน 1,148 คน รวมทั้งสิ้น 1,267 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 305 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาต่อครู 30:70 เพื่อให้ได้ผู้บริหารจำนวนมากที่สุดที่สามารถเป็นไปได้ โดยเมื่อคำนวณแล้วจะได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 92 คน และจำนวนครู 213 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 305 คน คัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วยขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

1.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ และผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ ทำการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมา 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม(Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) ผู้ศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา จำนวน 6 ข้อ และแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ขนาดของสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อศึกษาความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ของการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert, 1967) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนของปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

3.1 การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.1.1 ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์และนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดตัวแปรและประเด็นในการตั้งคำถาม

3.1.2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยในการสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาและตัวแปรที่ศึกษา

3.1.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถาม และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงร่างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นให้ครอบคลุมตามขอบเขตเนื้อหาจากกรอบแนวคิด ประกอบด้วยคำถามเป็นรายข้อเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) และแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ทำการพัฒนาขึ้น และมีการปรับปรุงแก้ไขแล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ (Subject Matter specialists) จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ครอบคลุมความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและเนื้อหาในแต่ละข้อ (Index of Item – Objective Congruence : IOC) ซึ่งค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า $IOC = 0.50$ ขึ้นไป ที่แสดงว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่ต้องการ (สุพัตนา หอมบุปผา, 2558, หน้า 160-161) ซึ่งในการการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ครั้งนี้ปรากฏว่าข้อคำถามมีค่า IOC ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งสรุปได้ว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ได้

3.1.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Alpha Coefficient Method) (Cronbach, 1971) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.979

3.1.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขและหาความเชื่อมั่นแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บรวบรวมในการทำวิจัยต่อไป

3.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

3.2.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

3.2.2 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่ได้จากการวิเคราะห์หาดัชนีความต้องการจำเป็น

3.2.3 ผู้วิจัยทำการสร้างแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา และปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์เสนอแนะให้มีความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้จริง

3.2.4 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างไปจัดพิมพ์เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ขอความอนุเคราะห์ทำแบบบันทึกเสนอคณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรีเพื่อออกหนังสือในการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

4.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เห็นชอบ และแนบหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี ขออนุญาตไปยังโรงเรียนโดยตรง เพื่อส่งไปยังโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และประสานงานกับสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามผ่านระบบออนไลน์ (Google form) และขอรับแบบสอบถามคืนในระยะเวลาที่กำหนด

4.3 เมื่อได้รับแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ (Google form) เรียบร้อยแล้วนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

4.4 นำข้อมูลที่จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

4.5 จัดทำแบบบันทึกเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์จากคณะกรรมการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี และนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปประสานงานกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ขออนุญาตสัมภาษณ์ตามวันเวลาที่นัดหมาย เพื่อให้ได้ข้อมูลมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

4.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งสิ้น 6 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน, ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน, ผู้ปกครองนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมและศูนย์การศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ค่าความถี่ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับตามค่า $PNI_{modified}$ โดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI) แบบปรับปรุง และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าคะแนน มี 5 ระดับ (Best, 1981) และนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลมาเรียงลำดับจากการดำเนินการป้องกันและการจัดการการรังแกกันที่อยู่ในระดับมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) เพื่อสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ขั้นที่ 3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และดัชนีความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม

การป้องกันและการจัดการการรังแกใน โรงเรียนของนักเรียนที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษ	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัย ในโรงเรียน	3.42	0.58	ปาน กลาง	8	4.65	0.55	มาก ที่สุด	7
2. ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแก กัน	3.45	0.55	ปาน กลาง	7	4.63	0.55	มาก ที่สุด	8
3. ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อ การรังแกกันในโรงเรียน	3.74	0.59	มาก	3	4.68	0.51	มาก ที่สุด	6
4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน	3.75	0.54	มาก	2	4.73	0.47	มาก ที่สุด	2
5. ด้านการจัดการชั้นเรียน	3.76	0.56	มาก	1	4.73	0.47	มาก ที่สุด	2

การป้องกันและจัดการการรังแกใน โรงเรียนของนักเรียนที่มีความ ต้องการจำเป็นพิเศษ	สภาพปัจจุบัน				สภาพที่พึงประสงค์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
6. ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการ ป้องกันการรังแกกัน	3.72	0.58	มาก	5	4.72	0.48	มากที่สุด	4
7. ด้านการประสานความร่วมมือ กับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและ แก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน	3.74	0.59	มาก	3	4.72	0.49	มากที่สุด	4
8. ด้านแนวทางการจัดการปัญหา เมื่อพบการรังแกกัน	3.58	0.56	มาก	6	4.74	0.47	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	3.64	0.57	มาก		4.70	0.50	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังรายละเอียดดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านการจัดการชั้นเรียน 2) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน 3) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน และด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

1.2 ผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน 2) ด้านการสร้างสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และด้านการจัดการชั้นเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

2. ความต้องการจำเป็นในการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีจัดเรียงอันดับความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการ รังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม

การป้องกันและจัดการ การรังแกในโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน		สภาพที่พึงประสงค์		ความ ต้องการ จำเป็น	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัย ในโรงเรียน	3.42	0.58	4.65	0.55	0.3596	1
2. ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน	3.45	0.55	4.63	0.55	0.3420	2
3. ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อ การรังแกกันในโรงเรียน	3.74	0.59	4.68	0.51	0.2513	8
4. ด้านการสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับนักเรียน	3.75	0.54	4.73	0.47	0.2613	6
5. ด้านการจัดการชั้นเรียน	3.76	0.56	4.73	0.47	0.2580	7
6. ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการ ป้องกันการรังแกกัน	3.72	0.58	4.72	0.48	0.2688	4
7. ด้านการประสานความร่วมมือ กับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและ แก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน	3.74	0.59	4.72	0.49	0.2620	5
8. ด้านแนวทางการจัดการปัญหา เมื่อพบการรังแกกัน	3.58	0.56	4.74	0.47	0.3240	3
รวมเฉลี่ย	3.64	0.57	4.70	0.50	0.2912	

จากตารางที่ 2 พบว่าความต้องการจำเป็นในการป้องกันและจัดการการรังแกในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยมีดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI = 0.2912) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน (PNI = 0.3596) 2) ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน (PNI = 0.3420) 3) ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน (PNI = 0.3240) 4) ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน (PNI = 0.2688) 5) ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน (PNI = 0.2620) 6) ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน (PNI = 0.2613) 7) ด้านการจัดการชั้นเรียน (PNI = 0.2580) 8) ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน (PNI = 0.2513)

3. แนวทางการป้องกันและการจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียน
เรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล
สำคัญ ดังนี้

3.1 ด้านวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

ควรกำหนดนโยบายต่อต้านการรังแกและระบบแจ้งเหตุที่ปลอดภัย พร้อมกับพัฒนาศักยภาพครู
ด้านการจัดการเชิงบวก อบรมครูด้านการสร้างชั้นเรียนปลอดภัยขณะที่โรงเรียนจัดกิจกรรมรณรงค์ จัดนิทรรศการ
บูรณาการในหลักสูตร รวมทั้งมีระบบรายงานออนไลน์

3.2 ด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน

ส่งเสริมการอบรมครูเกี่ยวกับการป้องกันการรังแกและการยอมรับความหลากหลาย จัดทำคู่มือ
แนวปฏิบัติ สร้างเครือข่ายครูแกนนำ และในโรงเรียนควรจัดกิจกรรมมีส่วนร่วม บทบาทสมมติ การเรียนรู้แบบเรียน
รวม และจัดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) อย่างต่อเนื่อง

3.3 ด้านทัศนคติของบุคลากรต่อการรังแกกันในโรงเรียน

สนับสนุนให้ครูมีทักษะสังเกตพฤติกรรมเสี่ยง จัดอบรมและคู่มือการดูแลกลุ่มเสี่ยง พร้อมทั้งพัฒนา
ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลในโรงเรียน และจัดประชุม PLC เพื่อหามาตรการป้องกันร่วมกัน

3.4 ด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียนและนอกหลักสูตร เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มี
ความต้องการจำเป็นพิเศษ ส่งเสริมให้ครูใช้วิธีการเสริมแรงบวกและสร้างกติกาชั้นเรียนร่วมกับนักเรียน เพื่อส่งเสริม
พฤติกรรมเชิงบวกและลดการรังแก เพื่อสร้างความไว้วางใจและความผูกพันเชิงบวกระหว่างครูกับนักเรียน รวมถึง
การเปิดพื้นที่สื่อสารส่วนตัว เพื่อให้นักเรียนสามารถติดต่อครูได้อย่างอิสระและรู้สึกปลอดภัย

3.5 ด้านการจัดการชั้นเรียน

กำหนดนโยบายการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น รองรับความแตกต่าง โดยครูออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสม ใช้
สื่อหลากหลาย เคารพความแตกต่างทางพฤติกรรม ภาษา และวัฒนธรรม สร้างระบบเพื่อนช่วยเพื่อน และ
บรรยากาศชั้นเรียนที่ปลอดภัย

3.6 ด้านทักษะชีวิตพื้นฐานในการป้องกันการรังแกกัน

โรงเรียนควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมฝึกให้นักเรียนรู้จักปฏิเสธ ขอความช่วยเหลือ ตัดสินใจอย่างมี
เหตุผล และควบคุมอารมณ์ อาจจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ เกม กีฬา ศิลปะ เพื่อพัฒนาทักษะชีวิต และมีระบบ
เพื่อนพึ่งเพื่อนพร้อมสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ

3.7 ด้านการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อป้องกันและแก้ไขการรังแกกันในโรงเรียน

กำหนดนโยบายประสานความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน จัดอบรมผู้บริหารและครูในการ
ทำงานร่วมกับผู้ปกครอง โดยโรงเรียนควรสร้างช่องทางสื่อสาร เช่น กลุ่มไลน์ จดหมายข่าว หรือประชุมร่วมกัน
พร้อมทั้งเปิดบริการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครอง

3.8 ด้านแนวทางการจัดการปัญหาเมื่อพบการรังแกกัน

สร้างระบบดูแลช่วยเหลือที่รัดกุม มีทีมสหวิชาชีพ และกำหนดแนวทางกลางในการแก้ปัญหา
ส่วนระดับโรงเรียนต้องมีมาตรการชัดเจน เช่น พื้นที่ปลอดภัย ครูที่ปรึกษา เพื่อนช่วยเพื่อน แบบประเมินสุขภาพจิต
และติดตามฟื้นฟูร่วมกับผู้ปกครอง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการป้องกันและจัดการการรังแกกันของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าโรงเรียนเรียนรวมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ให้ความสำคัญกับประเด็นการรังแกกันในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ที่มีกตเป็นเป้าหมายของการรังแกมากกว่านักเรียนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมลรัตน์ เหล่าอยู่คง (2566) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความคาดหวังของบุคลากรทางการศึกษาที่ตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ในการจัดการปัญหาการรังแกอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะกับนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความเปราะบางทางสังคมและจิตใจมากกว่านักเรียนทั่วไป สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญมณี หล้าหนัก และคณะ (2563) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันกับพ่อแม่ เพื่อนและครูกับการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล พบข้อสรุปว่าผู้ปกครองและครูควรให้ความสำคัญในการแสดงความผูกพันที่ดีต่อเด็กผ่านการพูดคุยสื่อสาร โดยสร้างความไว้วางใจและการลดความรู้สึกแปลกแยก รวมถึงส่งเสริมทักษะทางสังคมแก่เด็กเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและป้องกันปัญหาการกลั่นแกล้งรังแกต่อไป

3. จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นของการป้องกันและการจัดการการรังแกกันในโรงเรียนของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษในโรงเรียนเรียนรวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นมากที่สุด แต่ยังขาดการสร้างวัฒนธรรมร่วมที่มุ่งส่งเสริมสภาพแวดล้อมเชิงบวก และปราศจากความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระดับครู เพื่อนร่วมชั้น และผู้ปกครอง จึงต้องส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่ถูกต้องต่อการรังแกกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิมลวรรณ ปัญญาว่อง (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่องการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน กล่าวว่า การป้องกันการรังแกกันในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ควรทำแบบทั้งโรงเรียน และเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัย ครูและบุคลากรในโรงเรียนมีบทบาทสำคัญและควรได้รับการพัฒนา ความรู้และทักษะในการสร้างวัฒนธรรมดีและจัดการการรังแกกันที่เหมาะสม การจัดกิจกรรมสำหรับนักเรียน ควรจัดเพื่อนักเรียนทุกคน และผนวกเนื้อหาเข้าไปในหลักสูตรการเรียนปกติ จะได้ผลดี และยังยืนยันว่าการเจาะจงเฉพาะกลุ่มและกิจกรรมระยะสั้น โดยเนื้อหาควรเน้นทักษะชีวิตพื้นฐานที่เหมาะสม มุ่งเน้นที่เด็กนักเรียนผู้เห็นเหตุการณ์เป็นผู้รายงานเหตุการณ์และช่วยเหลือขัดขวางการรังแกกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรเน้นการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องประกาศนโยบายต่อต้านการรังแกอย่างชัดเจน มีช่องทางรายงานที่ปลอดภัย และอบรมครูด้านการจัดการชั้นเรียนเชิงบวกอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 ควรส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องการยอมรับความหลากหลาย จัดกิจกรรมสร้างทัศนคติที่เหมาะสม และอบรมครูเกี่ยวกับการป้องกันการรังแก รวมถึงพัฒนาคู่มือและความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญภายนอก
- 1.3 ควรสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการทำงานร่วมกันโดยการจัดอบรมการสังเกตพฤติกรรม จัดทำคู่มือดูแลกลุ่มเสี่ยง และส่งเสริมการประชุม PLC ของครู
- 1.4 ควรใช้วิธีเสริมแรงบวก จัดกิจกรรมสะท้อนความรู้สึกและกิจกรรมกลุ่มย่อย เพื่อเพิ่มความผูกพันและความไว้วางใจ โดยเฉพาะกับนักเรียนกลุ่มพิเศษ
- 1.7 ครูควรกำหนดกฎระเบียบและข้อตกลงร่วมกันในห้องเรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน สร้างบรรยากาศห้องเรียนที่เป็นมิตร และเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม ควรเน้นกิจกรรมที่พัฒนาการรู้จักตนเองและผู้อื่น
- 1.8 ควรฝึกให้นักเรียนมีทักษะการปฏิเสธ ขอความช่วยเหลือ การแก้ปัญหา และการควบคุมอารมณ์ผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและสถานการณ์จำลอง
- 1.9 ควรมีนโยบายส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน จัดประชุมผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง มีคู่มือปฏิบัติและช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายเพื่อการติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.10 ควรมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่รัดกุม ครูควรสังเกตอาการและพฤติกรรมของนักเรียนอย่างใกล้ชิด กระตุ้นให้นักเรียนกล้าเล่าปัญหา และหน่วยงานต้นสังกัดควรจัดตั้งทีมสหวิชาชีพ พร้อมทั้งติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการรังแก เพราะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนเป็นปัจจัยสนับสนุนสำคัญ
- 2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อลดพฤติกรรมรังแกในโรงเรียนเรียนรวม เช่น การสื่อสารเชิงบวก การแก้ปัญหา และการควบคุมอารมณ์ เพื่อช่วยให้โรงเรียนมีวิธีปฏิบัติป้องกันปัญหาได้ตั้งแต่ต้นเหตุ
- 2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการขับเคลื่อนนโยบายป้องกันการรังแก เนื่องจากผู้บริหารมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วางแผน และจัดระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2565). รายงานสถานการณ์ปัญหาการรังแกในโรงเรียน. สืบค้นจาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27485>
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา.
- _____. (2556). พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556. ราชกิจจานุเบกษา.
- มลิวัลย์ ธรรมแสง. (2557). กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการถูกรังแกของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย. สาขาจิตเวชเด็กและวัยรุ่น ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิมลวรรณ ปัญญาอ่อน. (2561). การป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน. วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย, 27(2), 133-144.
- สุพัฒนา หอมบุปผา. (2558). ตำราวัดผล: การวัดผลและประเมินผลการศึกษา. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมรัตน์ เหล่าอยู่คง. (2566). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (กรมสุขภาพจิต). (2561). คู่มือปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกันและจัดการการรังแกกันในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). ปัญหาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนของไทยเป็นอย่างไร (PISA 2018) [อินโฟกราฟิก]. IPST Thailand. สืบค้นจาก <https://web.facebook.com/photo?fbid=3148833338486366&set=pcb.3148838505152516>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2567). ข้อมูลอัตราค่าจ้างครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 2. สืบค้นจาก <https://www.ayutthaya2.go.th/2023/>.
- อนุรักษ์ จันทร์รอด. (2565). การศึกษาความรุนแรงของพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันของนักเรียนในโรงเรียนอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อัญมณี หล้าหนัก, คมสันต์ เกียรติรุ่งฤทธิ์, ศิริโชค หงษ์สงวนศรี, วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความผูกพันกับพ่อแม่ เพื่อนและครูกับการกลั่นแกล้งบนโลกโซเชียล. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 65(3): 245-262.
- Best, A. (1981). Research Statistics on School Bullying. Journal of Educational Psychology, 52(3), 200-215.
- Cronbach, L. J. (1971). Test validation. In R. L. Thorndike (Ed.), Educational measurement (2nd ed). American Council on Education
- Likert, R. (1976). New Way Management Conflict. New York : McGrawHill.
- Yamane, T. (1973). Statistics: an introductory analysis. New York: New York: Harper.& Row.